

Załącznik nr 3

AUTOREFERAT PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU

I

OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH

dr Rafał Kamiński

**Wydział Prawa Kanonicznego
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie**

1. Imię i nazwisko

Rafał Andrzej Kamiński

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

2.1. Dyplom nr 1548/2016, wydany 17.05.2016 r., potwierdzający nadanie uchwałą Rady Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie z dnia 17.05.2016 r., stopnia doktora nauk prawnych, w dyscyplinie prawa kanonicznego.

Tytuł rozprawy doktorskiej: „Prawna ochrona środków społecznej komunikacji. Studium kanoniczno-teologiczne”.

Promotor: ks. dr hab. Marek Saj, prof. ucz.

Recenzenci: ks. prof. dr hab. Wiesław Wenz

ks. dr hab. Lucjan Świto, prof. ucz.

2.2. Dyplom nr 1007984, wydany 14.06.2010 r., potwierdzający ukończenie studiów stacjonarnych na Wydziale Prawa Kanonicznego w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, na kierunku prawo kanoniczne, w specjalności kanoniczno-cywilnej z wynikiem bardzo dobrym i uzyskanie 08.06.2010 r. tytułu zawodowego magistra (dyplom z wyróżnieniem).

2.3. Dyplom nr 2100/37414/2010, wydany 07.07.2008 r., potwierdzający ukończenie uzupełniających studiów magisterskich na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych w Uniwersytecie Warszawskim, na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna, w zakresie dziennikarstwo z wynikiem bardzo dobrym i uzyskanie 30.06.2008 r. tytułu zawodowego magistra.

2.4. Dyplom nr 204/2004, wydany 03.06.2004 r., potwierdzający ukończenie studiów specjalnych w Instytucie Filologii Polskiej – Studium Dziennikarskie w Akademii Pedagogicznej w Krakowie, w zakresie dziennikarstwa, z wynikiem bardzo dobrym.

2.5. Dyplom nr 9907/M/2004, wydany 15.06.2004 r., potwierdzający ukończenie studiów filozoficzno-teologicznych Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, z wynikiem bardzo dobrym i uzyskanie 20.02.2004 r. tytułu zawodowego magistra teologii.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych

3.1. Od 01.10.2016 adiunkt na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (obecnie Katedra Kanonicznego Prawa Małżeńskiego i Rodzinnego, kierownik w Zakładzie Prawa Małżeńskiego).

3.2. Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, umowa zlecenie na Wydziale Teologicznym, semestr I roku akademickiego 2022/2023.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.), z uwzględnieniem dorobku z okresu całej kariery zawodowej

4.1. Monografia naukowa wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce:

Kamiński R., *Narcyzm wrażliwy i jego wpływ na zdolność do zawarcia małżeństwa kanonicznego*, Warszawa 2024, Wydawnictwo Naukowe UKSW, ISBN 978-83-8281-495-8, ss. 272.

Recenzenci: ks. dr hab. Janusz Gręźlikowski

ks. dr hab. Robert Kantor

4.1.1. Uzasadnienie wyboru tematu pracy

W ostatnich latach temat narcyzmu, rozumianego jako problem osobowości, jest coraz częściej podejmowany w różnego rodzaju publikacjach, a sama postawa, oceniana jako narcystyczna, uchodzi za charakterystyczną dla współczesnego pokolenia. Obecne czasy, naznaczone indywidualizmem i przesadnym skupieniem na samorealizacji, sprzyjają powstawaniu zachowań właściwych ludziom „zakochanym w sobie”. Osoby takie mają tendencję do poczucia wyższości i przekonania o swojej wyjątkowości i niepowtarzalności. Wymagają od otoczenia, aby ich podziwiano, chwalono i traktowano w sposób uprzywilejowany.

Narcyzm jest jednym z najdłużej obecnych w psychologii pojęć odnoszących się do właściwości ludzkiej osobowości, jednak pomimo niezwyklej popularności termin ten nadal należy do najbardziej niejasnych pojęć psychoanalitycznych, które przeniknęły do literatury psychologicznej. Niewiele określeń w psychologii przeszło tyle zmian znaczeniowych. Termin narcyzm pozostawia do dzisiaj wiele zastrzeżeń co do swojej jednoznaczności. Określeniem tym oznacza się bowiem zarówno zjawisko społeczne, jak i etap rozwoju indywidualnego, cechy charakteru, a wreszcie patologię osobowości. Równie problematyczne stało się rozróżnienie typów narcyzmu i odróżnienie jego akceptowalnych form od postaci dysfunkcyjnych.

W prezentowanym studium skupiono uwagę tylko na jednym aspekcie narcyzmu, a mianowicie narcystycznym zaburzeniu osobowości (NPD), które może stać się przyczyną niezdolności konsensualnej. Spośród szerokiego wachlarza form uwaga jednak została skupiona tylko na jednym jego typie, jakim jest narcyzm wrażliwy. Określenie to na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia zaproponował Paul Wink, który obok wymiaru wielkościowego (*grandiose narcissism*) narcyzmu wyeksponował także jego wymiar wrażliwy (*vulnerable narcissism*), określane również niekiedy w literaturze narcyzmem jawnym (*overt*) oraz narcyzmem ukrytym (*covert*).

Podjęcie zagadnienia wpływu narcyzmu wrażliwego na nieważność małżeństwa kanonicznego stanowi próbę, która miała na celu chociaż częściowe wypełnienie pewnej luki, jaka istnieje w literaturze kanonistycznej. Należy podkreślić, że wskazana tematyka jak dotąd nie była szeroko podejmowana przez przedstawicieli tej dyscypliny wiedzy. Warto bowiem podkreślić, że o ile zagadnienie wpływu narcystycznego zaburzenia osobowości, bez rozróżniania jego typów, na zdolność konsensualną,

doczekało się licznych opracowań, o tyle wpływ szczególnego wymiaru zaburzenia osobowości, jakim jest narcyzm wrażliwy, nie został jeszcze w literaturze przedmiotu dostatecznie omówiony i rzetelnie opracowany.

Podobnie rzecz ma się z orzecznictwem rotalnym. Otóż w judykaturze zagadnienie narcyzmu jest wprawdzie powszechnie obecne, ponieważ trybunał apostolski wielokrotnie orzekał z tytułów niezdolności konsensualnej (kan. 1095 n. 1-3 KPK/83), generowanej narcystycznym zaburzeniem osobowości, jednak ponosi z reguły nie skupiali uwagi na specyfice samej anomalii, operując pojęciem generalnym narcystycznego zaburzenia osobowości. W najnowszej jurysprudencji można wszak spotkać orzeczenia, w których biegli wyraźnie wskazują na wrażliwy wymiar zaburzenia narcystycznego.

Wydaje się zatem, że prezentowana publikacja, w której zagadnienie narcyzmu wrażliwego zostało usytuowane w kontekście orzecznictwa rotalnego, stanowi *novum* w polskiej literaturze kanonistycznej. Walorem publikacji jest ukazanie narcyzmu wrażliwego na przykładzie wyroków rotalnych. Mamy zatem do czynienia z zastosowaniem teorii w konkretnych sentencjach. Monografia może zatem służyć pomocą nie tylko wykładowcom kanonicznego prawa małżeńskiego, ale także pracownikom sądownictwa kościelnego.

4.1.2. Cele badawcze rozprawy

Wybrana tematyka opracowania rzutowała na wyznaczenie celów badawczych studium. Były nimi: a) ukazanie dorobku psychologii i psychiatrii w dziedzinie narcyzmu wrażliwego; b) ukazanie procesu recepcji osiągnięć tych nauk w kanonistycznym namyśle nad podejmowanym zagadnieniem, a zwłaszcza w zakresie niezdolności konsensualnej; c) analiza orzecznictwa rotalnego pod kątem tytułów prawnych, z których prowadzone były sprawy o stwierdzenie nieważności małżeństwa.

4.1.3. Struktura pracy

Opracowanie składa się ze spisu treści, wykazu skrótów, wstępu oraz trzech rozdziałów: I *Fenomen narcyzmu*; II *Narcyzm wrażliwy i jego wpływ na nawiązanie oraz budowanie relacji interpersonalnych w świetle antropologii chrześcijańskiej*; III *Wpływ narcyzmu wrażliwego na nieważność małżeństwa w orzecznictwie Roty Rzymskiej oraz*

w doktrynie prawa kanonicznego. Całość studium wieńczy zakończenie oraz bibliografia.

W rozdziale pierwszym nakreślono w sposób ogólny zjawisko narcyzmu. Jest to bowiem, jak zasygnalizowano poniżej, jedno z najdłużej obecnych pojęć psychologicznych, odnoszących się do ludzkiej osobowości. Etymologia pojęcia prowadzi do mitologicznej opowieści o Narcyzie, młodzieńcu zaabsorbowanym własnym wizerunkiem, co doprowadziło go do ignorowania świata zewnętrznego, a w efekcie do utonięcia w pogoni za bliskością własnego odbicia w lustrze wody (por. J. Parandowski, *Mitologia. Wierzenia o podania Greków i Rzymian*, Londyn 1992, s. 134). W pierwszej części monografii dokonano charakterystyki narcyzmu zarówno jako zjawiska społecznego, jak i etapu rozwoju indywidualnego, cechy charakteru, a wreszcie patologii osobowości. Z powodu problematycznego rozróżnienia typów narcyzmu i odróżnienia jego akceptowalnych form od postaci dysfunkcyjnych, koniecznym okazało się zaprezentowanie zagadnienia narcyzmu w szerszym kontekście.

Drugi rozdział został poświęcony szczegółowej analizie cech charakterystycznych narcyzmu wrażliwego oraz jego wpływu na nawiązywanie relacji interpersonalnych, w tym szczególnego rodzaju tych relacji, jakim jest małżeństwo. Prezentując tę część publikacji, należało już zasygnalizować, iż osoby dotknięte tym typem zaburzenia są z pozoru łagodne, spolegliwe, pomocne i refleksyjne. Mogą sprawiać wrażenie dobrych ludzi pokrzywdzonych przez życie i innych. Narcyzm wrażliwy pomaga tworzyć iluzję uczciwej, empatycznej postawy, a poczucie wyjątkowych uprawnień, arogancja, zawiść, wrogość i egocentryczne postawy są trudniej rozpoznawalne niż w narcyzmie typu wielkościowego.

To właśnie relacje z bliskimi są najbardziej transparentnym kryterium diagnostycznym dla wrażliwego typu narcyzmu. Na ten właśnie aspekt w odniesieniu do życia małżeńskiego zwraca uwagę amerykański psychiatra Glen Owens Gabbard, który w swoich dokonaniach naukowych sporo uwagi poświęca właśnie zagadnieniu narcyzmu wrażliwego. Istotny jest również fakt, iż biegli rotni – w diagnozach dotyczących omawianego typu zaburzenia narcystycznego – często powołują się na koncepcje tego właśnie badacza. Relacje z innymi stają się nierzadko dla narcyza przestrzenią przemocy psychologicznej. Uwidacznia się w nich tendencja do reaktywnej obrony, wykorzystywania innych, manipulowania, kontrolowania oraz

wrogich i mściwych zachowań. Warto dodać, że ten wymiar narcyzmu znalazł się w klasyfikacji DSM-5 wśród alternatywnych modeli zaburzeń osobowości. W rozdziale drugim namysł nad problematyką narcyzmu wrażliwego, został poprzedzony kilkoma wątkami stanowiącymi szerszy kontekst, za który należy uznać kwestię typologii oraz perspektywę podejścia do zagadnienia z aspektu antropologicznego.

Wreszcie trzeci rozdział ukazuje wpływ narcyzmu wrażliwego na nieważność małżeństwa kanonicznego. Został on poświęcony zatem analizie dokumentów sporządzonych przez biegłych, stanowiących swego rodzaju studium przypadków. To zasadniczy korpus monografii, obejmujący komentarze do dwudziestu ośmiu wyroków Roty Rzymskiej wydanych w latach 1994-2023. Są one tym bardziej godne uwagi, ponieważ jak dotąd nie zostały przez Rotę Rzymską opublikowane. W tym przypadku poczyniono pewne założenie metodologiczne, polegające na analizie części *in iure* i *in facto* wyroków tylko w tym zakresie, który wprost dotyczy wpływu narcyzmu wrażliwego na nieważność małżeństwa. W niektórych orzeczeniach zagadnienie to miało charakter incydentalny, w innych istotny, w jeszcze innych narcyzm wrażliwy współwystępował z pozostałymi zaburzeniami. Fakt ów w głównej mierze zadecydował o strukturze tego rozdziału.

W prezentowanej publikacji nie zdecydowano się na wprowadzenie odrębnego rozdziału poświęconego doktrynie – przede wszystkim ze względu na to, iż tematyka będąca przedmiotem uwagi w tym opracowaniu była podejmowana sporadycznie w publikacjach kanonistycznych. Stąd też w rozdziale trzecim umieszczono również wątek poświęcony doktrynie.

Każdy z omówionych rozdziałów, został poprzedzony wprowadzeniem, które orientuje czytelnika w ich treści. Ponadto na końcu każdego z nich zamieszczone zostały wnioski, które dopełniają naukowe opracowanie.

4.1.4. Wnioski

W pierwszym rzędzie w przeprowadzonych badaniach należało wykazać specyfikę typologiczną narcystycznego zaburzenia osobowości, w jego odmianie wrażliwej. W odróżnieniu od narcyzmu wielkościowego, który dominował wcześniej zarówno w literaturze, jak i przede wszystkim w klasyfikacjach diagnostycznych, narcyzm wrażliwy jest trudniejszy do zdiagnozowania, ponieważ charakteryzuje go ukrywanie poczucia wielkości, nadzwyczajności, potrzeby podziwu i gratyfikacji, co jest domeną

osób dotkniętych NPD. Skrytość ta jest uwarunkowana nadmierną wrażliwością na opinię innych, krytykę i ponoszone życiowe porażki. Instrumentalne traktowanie innych – właściwe narcyzom, powoduje jednak, że bliskie relacje, które oni nawiązują, są interesowne i niesatysfakcjonujące, a dla osób związanych z narcyzem stają się z czasem nie do zniesienia, z powodu stosowanych wobec nich manipulacji, a nawet przemocy psychicznej. Jeśli zatem narcystyczne zaburzenie osobowości typu wrażliwego stanowi anomalię psychiczną, wówczas powoduje niezdolność do nawiązywania relacji, w tym do zawierania małżeństwa, rozumianego jako przymierze, przez które mężczyzna i kobieta tworzą ze sobą wspólnotę całego życia, skierowaną ze swej natury na dobro małżonków oraz na zrodzenie i wychowanie potomstwa (kan. 1055 § 1 KPK/83). Charakteru uniezdalniającego nie będzie zatem posiadał narcyzm, który ma postać syndromu, czy też stanowi zespół cech charakteru. Granica między zdrowym a patologicznym narcyzmem nie jest łatwa do określenia, także z tego powodu, że nadal nie jest to pojęcie jednoznaczne nawet dla psychologii czy też psychiatrii.

W diagnozowaniu niezbędne jest zatem sięgnięcie do klasyfikacji DSM i ICD, które zawierają dziewięć konkretnych kryteriów, właściwych tego temu typowi zaburzenia. Dopiero spełnienie większości z nich oznacza, że można mówić o występowaniu NPD u danej osoby. Wcześniejsze klasyfikacje nie zawierały jednak rozróżnienia typologicznego w obrębie narcystycznego zaburzenia osobowości. Dopiero obecnie obowiązujący DSM-5 uwzględnia jego typ wrażliwy. Dla klasyfikacji stworzonej przez Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne jest to alternatywny model NPD. Natomiast kryteria ustanowione przez Światową Organizację Zdrowia – wzorem poprzedniej wersji (ICD-10) – nie wyróżniają narcystycznego zaburzenia osobowości jako odrębnej jednostki diagnostycznej. W najnowszej klasyfikacji ICD-11 należy ono do zaburzeń osobowości o nieokreślonej ciężkości, które charakteryzują się negatywną afektywnością oraz dysocjalnością. Warto także uwzględnić klasyfikację PDM, stworzoną przy współpracy kilku znaczących stowarzyszeń psychoanalitycznych. W tym podręczniku jego twórcy wprost określają niektóre z narcystycznie zaburzonych jednostek jako osoby bardzo nieśmiałe, nieufne, wstydlive oraz unikające związków z innymi.

Również biegli ustanawiani przez Rotę Rzymską, przynajmniej od roku 2009, diagnozują u badanych stron w procesach o stwierdzenie nieważności typ narcyzmu wrażliwego, powołując się najczęściej na koncepcję Glena Owensa Gabbarda, który

poświęcił mu wiele miejsca w swoich naukowych publikacjach z zakresu psychiatrii. Badacz ten w pewnym sensie kontynuuje myśl jednego z twórców określenia form patologicznych narcyzmu, którym jest Heinz Kohut. Analiza dokonana w pierwszych dwóch rozdziałach niniejszej monografii wskazała, że obie formy narcyzmu – wielkościowa i wrażliwa (ukryta) – są równouprawnione.

W odniesieniu do orzekania w sądownictwie kościelnym, którego analiza stanowiła zasadniczą część monografii, należy przypomnieć, że zdiagnozowanie formy i ciężkości zaburzenia powinno należeć do biegłych (kan. 1678 § 3 KPK/83). W omówionych w trzecim rozdziale sprawach prowadzonych przed Trybunałem Roty Rzymskiej istotną rolę odegrały ekspertyzy biegłych psychiatrów. W rozstrzyganiu sędziowie z reguły korzystali z ich opinii oraz konkluzji. Widoczne było w tym zachowanie zasady *czystości metodologicznej*, w myśl której, przejmując obce kanonistycy dane dotyczące ludzkiej psychiki, należy dostosować je do kanonicznej koncepcji niezdolności konsensualnej. Jej podstawowe założenia to: generowanie niezdolności do zawarcia małżeństwa tylko przez ciężką anomalię natury psychicznej; niemożliwość w obrębie istotnych praw i obowiązków małżeńskich; prawna relewantność niezdolności, a nie trudności życiowej.

W przypadku narcystycznego zaburzenia osobowości bardzo istotne było określenie jego genezy, które wskazywało na jego charakter uprzedzający w stosunku do momentu wyrażenia zgody małżeńskiej. Niezależnie bowiem od koncepcji, doktryna psychologiczna i psychiatryczna są zgodne co do tego, że zaburzenie to rozwija się na wczesnym etapie rozwoju. Powoduje je nieprawidłowość pierwotnej relacji dziecko–rodzic/opiekun. Powstała w ten sposób *narcystyczna rana* skutkuje wadliwością relacji nawiązywanych w późniejszym życiu. A zatem można mówić o zaburzeniu rozwijającym się i – zależnie od danego przypadku – nasilającym się przez okres młodości i wczesnej dorosłości. Osoby dotknięte NPD są również w większości przypadków dotknięte z jego powodu niezdolnością konsensualną.

Dominującymi tytułami, z których orzekano w komentowanych sprawach, był poważny brak rozeznania oceniającego (kan. 1095 n. 2 KPK/83) oraz niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich z przyczyn natury psychicznej (kan. 1095 n. 3 KPK/83). W większości orzeczeń pozytywnych przejawiał się wątek upośledzenia wewnętrznej wolności wyboru kontrahenta, który, decydując się na małżeństwo, nierzadko traktował je jako uwolnienie się od wpływu rodziny generacyjnej, gdzie panowały zaburzone relacje. Sfera wolitywna jest zasadnicza z punktu widzenia teorii

aktu prawnego, jakim jest również wyrażenie zgody małżeńskiej. To właśnie jej stan u kontrahentów w momencie zawierania małżeństwa w głównej mierze decyduje, czy będzie to akt ważny, czy też nie.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że bardzo ważne było precyzyjne opisanie przez opiniującego biegłego zachowań i cech badanego oraz przyporządkowanie ich do narcyzmu wrażliwego. Jego ukryty charakter może bowiem utrudniać postawienie diagnozy, a tym samym rozpoznanie w danym przypadku tego typu zaburzenia osobowości. Jeszcze ważniejsze jest jednak ukazanie wpływu zdiagnozowanej anomalii na zdolność do zawarcia małżeństwa kanonicznego. Od tego w znacznym stopniu bowiem zależy właściwa ocena całości materiału dowodowego, dokonana przez sędziego, i przełożenie psychologicznych wniosków na kanoniczne kategorie niezdolności konsensualnej. Nierzadko zdarzało się w omawianych sprawach, że dopiero na stopniu rotalnym dokonano prawidłowej ekspertyzy biegłego, co tym samym przyczyniło się do wydania właściwego orzeczenia dotyczącego nieważności małżeństwa.

4.2. Pozostały dorobek naukowo-badawczy

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze obejmują przede wszystkim działalność publikacyjną, aktywny udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych oraz udział w projektach. Wyniki prowadzonych badań naukowych zostały opublikowane w różnych formach, takich jak monografie, artykuły w czasopismach naukowych, rozdziały w monografiach oraz recenzje. Szczegółowy wykaz publikacji zawiera załącznik nr 4 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego obejmujący wykaz osiągnięć naukowych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, dlatego poniżej zostaną przywołane jedynie wybrane osiągnięcia wskazujące na zakres i przedmiot działalności naukowo-badawczej.

4.2.1. Pola badawcze

Moje zainteresowania badawcze koncentrują się wokół prawa kościelnego w odniesieniu do środków społecznej komunikacji; kanonicznego prawa małżeńskiego materialnego i procesowego oraz kanonicznego prawa karnego.

4.2.1.1. Prawo kościelne w odniesieniu do środków społecznej komunikacji

Pierwszym chronologicznie obszarem, który stanowił i nadal stanowi przedmiot mojego zainteresowania prawem kanonicznym, jest odniesienie prawa kościelnego do środków społecznej komunikacji, które stanowią dla Kościoła katolickiego ważne narzędzie w realizacji swojej misji nauczania.

Jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora opublikowałem artykuł *Obowiązki dotyczące mediów w świetle prawa państwowego i prawa kanonicznego*, (Prawo i Kościół 4 (2012), w którym porównałem wymogi stawiane przez ustawodawcę państwowego i kościelnego osobom zajmującym się zawodowo dziennikarstwem. Było to inspirowane moim wykształceniem również w tej materii.

Prawna ochrona środków społecznej komunikacji ze strony ustawodawcy kościelnego, stała się tematem mojej pracy doktorskiej, stanowiącej studium teologiczno-kanoniczne w tym zakresie. Zaowocowało ono również wydaniem monografii, opartej w głównej mierze na dysertacji doktorskiej, zatytułowanej *Prawna ochrona środków społecznej komunikacji*, Warszawa 2016. W tym obszarze opublikowałem również drugą monografię *Teologiczne i prawne podstawy korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w realizacji „munus docendi” Kościoła*, Warszawa 2019, w której starałem się ukazać fundament, składający się z założeń teologicznych oraz norm prawnych, który uprawnia Kościół katolicki, a także zobowiązuje go do posługiwania się środkami społecznej komunikacji w wykonywaniu wrodzonego mu nauczycielskiego zadania w odniesieniu do zasad wiary i moralności. Kwerenda, która przyczyniła się do przygotowania i opublikowania tej monografii naukowej została przeprowadzona głównie na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie, w czasie krótkoterminowego stażu.

Przez wieki, stosunek Kościoła do mediów ulegał zmianie. Reformowały się również instytucje zajmujące się nimi na poziomie Stolicy Apostolskiej. Proces ten ukazałem w artykule *Reforma papieskich instytucji do spraw komunikacji społecznej*, (Prawo Kanoniczne 60 (2017) nr 2).

Innemu zagadnieniu, które dotyczy instytucji stosowanych w prawie kanonicznym, jakim są *zezwolenie* na publikowanie treści związanych z wiarą i moralnością oraz *aprobata* takich treści ze strony kompetentnej władzy kościelnej poświęciłem rozdział w monografii (*Między zezwoleniem a aprobatą. Refleksje na temat kontroli publikacji dotyczących wiary i obyczajów*, w: M. Saj, M. Stokłosa (red.),

Ecclesia Christi. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi Józefowi Wroceńskiemu SCJ z okazji 40. rocznicy rozpoczęcia pracy naukowej, Warszawa 2023). W niektórych przypadkach te dwie instytucje są niesłusznie traktowane zamiennie, podczas gdy najogólniej rzecz ujmując, jedna dotyczy osoby autora, a druga treści publikacji.

Studium wpisującym się w dwa interesujące mnie pola badawcze: prawo środków społecznej komunikacji i kanoniczne prawo karne stanowi artykuł *Przestępstwo bluźnierstwa dokonane za pomocą środków społecznej komunikacji w świetle kan. 1369 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, (Studia Redemptorystowskie, 14 (2016). Jest to analiza przepisów dotyczących deliktu, znanego kanonicznemu porządkowi prawnemu (choć występuje on również m.in. we włoskim prawie karnym), jakim jest bluźnierstwo religijne. W artykule podjęto kwestię wykorzystania szeroko pojętych mediów, jako narzędzie do popełnienia wspomnianego deliktu.

Podobny charakter, czyli połączenie dwóch obszarów badawczych: procesowego prawa małżeńskiego i prawa środków społecznej komunikacji, ma publikacja *Nowoczesne technologie komunikacji w postępowaniu dowodowym procesu o stwierdzenie nieważności małżeństwa w dobie pandemii COVID-19*, (Studia Redemptorystowskie 19 (2021). Jest ona odpowiedzią na okoliczności, wywołane światową pandemią, która wymusiła stosowanie nowych metod również w procedowaniu przez sądownictwo kościelne.

4.2.1.2. Kanoniczne prawo małżeńskie materialne i procesowe

Głównym moim obszarem badawczym jest kanoniczne prawo małżeńskie zarówno materialne, jak i procesowe. Tych zagadnień dotyczy omówiona wyżej monografia, prezentowana jako osiągnięcie w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). W obszary te wpisuje się także kolejna z monografii, napisana wspólnie z prof. dr hab. Ginterem Dzierżonem, zatytułowana *Brak rozeznania oceniającego w świetle wyroków Roty Rzymskiej wydanych w 2021 roku*, Warszawa 2023. Analizie orzecznictwa Trybunału Roty Rzymskiej zostały poświęcone zostały również dwa artykuły: *Wykluczenie dobra potomstwa oraz bojaźń szacunkowa w wyroku c. Ferreira Pena z dnia 18 kwietnia 2012 roku*, (Ius Matrimoniale 32 (2021) nr 1) oraz *Poważny brak rozeznania oceniającego (kan. 1095, n. 2 KPK) oraz niezdolność do podjęcia istotnych*

obowiązków małżeńskich z przyczyn natury psychicznej (kan. 1095, n. 3 KPK). Wyrok Roty Rzymskiej c. McKay z 15 kwietnia 2013 roku, (Ius Matrimoniale 33 (2022) nr 2). Studia dotyczące judykatury trybunału apostolskiego są szczególnie pożyteczne dla praktyków, zajmujących się orzekaniem w trybunałach kościelnych niższego stopnia.

Także kilka innych publikacji dotyczyło zagadnień małżeńskiego prawa procesowego. Były one szczególnie istotne z racji reformy dotyczącej procesu o stwierdzenie nieważności małżeńskiej, jaka dokonała się w 2015 roku. Dwa z artykułów dotyczyły roli obrońcy węzła małżeńskiego, a ściślej rzecz biorąc jego prawa do składania apelacji: *Apelacja obrońcy węzła małżeńskiego w procesie zwyczajnym o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, Ius Matrimoniale, 29 (2018) nr 3) oraz *Apelacja obrońcy węzła małżeńskiego w procesie skróconym o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, Ius Matrimoniale, 29 (2018) nr 4). Instytucją występującą w procesie o stwierdzenie nieważności małżeństwa jest również adwokat. Choć jego obecność nie jest bezwzględnie wymagana, coraz częściej strony procesowe korzystają z jego pomocy. Specyfika procesu kościelnego wymaga od adwokata stosowania się do norm prawnych oraz zasad wynikających z etyki zawodowej oraz moralności chrześcijańskiej. Prezentacji tego zagadnienia dotyczył artykuł *Deontologia adwokata kościelnego w procesie o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, (Ius Matrimoniale 31 (2020) nr 1).

Kolejny artykuł poświęcony został procedurze administracyjnej, jaka stosowana jest w przypadku rozwiązywania małżeństw *na korzyść wiary (in favorem fidei)*. Studium to było nie tylko teoretyczną analizą norm, ale również ukazaniem praktyki zajmującej się tymi przypadkami Kongregacji Nauki Wiary. Publikacja ta była owocem pobytu naukowego w Rzymie, który oprócz studium akt wspomnianej dykasterii watykańskiej obejmował kwerendę w czasie krótkoterminowego stażu na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim. Artykuł został opublikowany w uznanym czasopiśmie „Prawo Kanoniczne”: *Stosowanie procedury rozwiązywania małżeństw na korzyść wiary w Kongregacji Nauki Wiary w latach 2001-2006*, (Prawo Kanoniczne 1 (2019)). Jeszcze inne zagadnienie w ramach procedur administracyjnych (tzw. procesów specjalnych), poruszyłem w artykule *Udział biegłego w procesie do dyspensy od małżeństwa zawartego a niedopełnionego*, (Ius Matrimoniale, 28 (2017)), ukazując ważną rolę eksperta, powoływanego do przeprowadzenia tzw. *argumentu fizycznego*, który ma na celu pomoc w przeprowadzeniu dowodu braku skonsumowania związku małżeńskiego.

Niemniej ważne w moich badaniach było prawo małżeńskie materialne. Kodeksowe normy oraz doktryna kanonistyczna zostały poddane analizie w takich

obszarach jak: przeszkody do zawarcia małżeństwa wynikające z prawa kościelnego, forma zawarcia małżeństwa oraz małżeństwa mieszane. Wspomnianych zagadnień dotyczyły publikacje: *Przeszkody małżeńskie w prawie kanonicznym*, w: A. Chciałowska, K. Niewiadomska, M. Olkowicz (red.), *Kanoniczne prawo małżeńskie. Wybrane zagadnienia*, Warszawa-Kraków 2017; *Forma zwyczajna zawarcia małżeństwa kanonicznego*, (Prawo Kanoniczne 63 (2020) nr 2); *Subdelegacja uprawnienia do asystowania przy zawieraniu małżeństw*, w: A. Domaszek, R. Kamiński (red.), *Homini et Ecclesiae serviens. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Henrykowi Stawniakowi SDB z okazji 70. rocznicy urodzin*, Warszawa 2022; *Wychowanie dzieci w małżeństwach mieszanych*, w: R. Kamiński, H. Stawniak (red.), *Chrzest i małżeństwo - harmonizacja ustawodawstwa*, Warszawa 2018, s. 109-144 oraz napisany wspólnie z Piotrem Ochotnym rozdział *Tak mi dopomóż Panie Boże wszechmogący i wszyscy święci*, w: E. Marek, P. Ochotny, J. K. Przybyłowski (red.), *Czy wiemy co przysięgamy? Materiały dla przygotowujących się do sakramentu małżeństwa*, Włocławek 2015.

Zainteresowanie prawem małżeńskim przejawiało się również w sporządzaniu i publikowaniu recenzji monografii naukowych, z których treścią zapoznawałem się, w ramach poszerzania swojej wiedzy. Były to recenzje następujących pozycji: Valerio Andriano, *La normativa canonica sul matrimonio e la riforma del processo di nullità* (rec.), Libreria Editrice Vaticana 2016, (Ius Matrimoniale, 28 (2017) nr 2); Francesco Catozzella, Luigi Sabbarese (a cura di), *Il matrimonio nell'iter di revisione del Codice di diritto canonico. Atti editi e inediti*, Urbaniana University Press, Città del Vaticano 2021, ss. 748, (Ius Matrimoniale 32 (2021) nr 2), Daniel Klimkiewicz, *Dorobek kanonistów polskich w przedmiocie materialnego prawa małżeńskiego w latach 1918-1939*, Wyd. Naukowe UPJPII, Kraków 2020, ss. 318, (Ius Matrimoniale 34 (2023) nr 1).

4.2.1.4. Kanoniczne prawo karne

Obok działalności naukowej, sprawuję urząd sędziego w Metropolitalnym Sądzie Warszawskim. Mam zatem okazję do aplikowania w praktyce norm prawnych, głównie w procesach małżeńskich. Stąd też zainteresowanie prawem małżeńskim materialnym i procesowym postrzegam jako proces naturalny. Od kilku lat obserwuje się również większe zainteresowanie kanonicznym prawem karnym, co spowodowane jest wzrostem kanonicznych procesów karnych, głównie na drodze administracyjnej. Mając okazję do prowadzenia także tychże procedur, moje zainteresowania naukowe poszerzyły się

o kolejne pole, jakim jest właśnie prawo karne. Współpracując z podmiotami powołanymi do ochrony dzieci i młodzieży (np. Fundacja Świętego Józefa), opracowałem rozdział zatytułowany *Ewolucja norm prawa kościelnego w odpowiedzi na przypadki wykorzystania seksualnego małoletnich*. w: M. Cholewa, P. Studnicki (red.) *Wykorzystywanie seksualne osób małoletnich. Ujęcie interdyscyplinarne*, cz. III, Kraków 2022 oraz komentarze do niektórych artykułów dokumentu papieskiego, dotyczącego karania przestępstw na tle seksualnym (*Obowiązki wstępne metropolity [art. 11]*, w: *Praktyczny komentarz do listu apostolskiego motu proprio papieża Franciszka Vos estis lux mundi*, Pallottinum, Poznań 2024 (oddany do druku) oraz *Powierzenie dochodzenia osobie innej niż metropolita [art. 12]*, w: *Praktyczny komentarz do listu apostolskiego motu proprio papieża Franciszka Vos estis lux mundi*, Pallottinum, Poznań 2024 (oddany do druku).

W ten nurt wpisują się również artykuły *Problematyka współdziałania między Państwem i Kościołem w zakresie prawa procesowego w świetle art. 1 i 5 Konkordatu między Stolicą Apostolską [SEP] Rzeczpospolitą Polską*, (Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich 33 (2023) nr 36) oraz *Hierarchiczna zależność a bezprawne działanie przełożonego. „Sygnalista” w Kościele*, (Annales Canonici 18(2022) nr 2). Aplikacji norm materialnych, dotyczących przestępstw kanonicznych: solicytacji oraz rozgrzeszenia współnika grzechu przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, dotyczyły dwa inne artykuły, w tym jeden anglojęzyczny, opublikowany w wysoko punktowanym czasopiśmie: *Nakłanianie penitenta do grzechu przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu. Normy materialne i ich aplikacja*, (Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, t. 18, 20 (2023) nr 2) oraz *The crime of absolving an accomplice in a sin against the sixth commandment of the Decalogue*, (Teki Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie, vol. XVII, 2024, no. 1).

4.2.1.5 Inne obszary działalności naukowej

Przynależąc do instytutu życia konsekrowanego, w swojej pracy badawczej zajmowałem się również studium norm prawa im poświęconego. Efektem tych badań były dwie publikacje *Kształtowanie się prawa własnego Zgromadzenia Świętego Michała Archaniola na przestrzeni stu lat jego istnienia*, w: R. Kamiński (red.), *Stulecie kanonicznego zatwierdzenia Zgromadzenia Świętego Michała Archaniola. Kontekst historyczny, społeczny i prawny*, Warszawa-Kraków 2021 oraz *Chrystus ubogi - wzorem*

ewangelicznej rady ubóstwa dla osób konsekrowanych i instytutów życia konsekrowanego, (Studia Redemptorystowskie 18 (2020).

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

Aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni czy też instytucji naukowej obejmowała: krótkoterminowe staże w uczelni zagranicznej; udział w szkoleniach i kursach organizowanych przez inne ośrodki, a także podejmowanie działalności dydaktycznej na innych uczelniach oraz wygłoszenie referatów na konferencjach naukowych, organizowanych przez inne od macierzystej uczelnie.

5.1. Staże krótkoterminowe

- 5.1.1. Staż krótkoterminowy na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim, Rzym, 31 października 04 listopada 2018 r, realizacja projektu badawczego „Teologiczne i prawne podstawy korzystania z nowoczesnych technik komunikacji w realizacji *munus docendi* Kościoła na podstawie współczesnej literatury kanonistycznej”.
- 5.1.2. Staż krótkoterminowy na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim, Rzym, 12-23 września 2019 r., realizacja projektu badawczego „Stosowanie procedury rozwiązywania małżeństw na korzyść wiary w Kongregacji Nauki Wiary w latach 2001-2006, po promulgacji *Normae de conficiendo processu pro solutione vinculi matrimonialis in favorem fidei* z 30 kwietnia 2001”.
- 5.1.3. XVII Międzynarodowy Kongres Prawa Kanonicznego, Instytut Katolicki w Paryżu, 13-16 września 2022 r., uczestnik.
- 5.1.4. Staż krótkoterminowy na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim, Rzym, 13-15.03.2023 r., kwerenda biblioteczna w ramach przygotowania monografii „Narcyzm wrażliwy i jego wpływ na zdolność do zawarcia małżeństwa kanonicznego”.

5.2. Szkolenia i kursy

- 5.2.1. Kurs dla postulatorów i ich współpracowników w sprawach kanonizacyjnych, Kuria Metropolitalna w Krakowie, Instytut Prawa Kanonicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, 5-9 listopada 2007.
- 5.2.2. Kurs dotyczący „forum internum”, Trybunał Penitencjarii Apostolskiej, Rzym, 21-25 marca 2011, kurs doształcający.
- 5.2.3. Kurs specjalistyczny w zakresie dyspensy „rato non consumato” ^[11] stwierdzenia nieważności święceń, Trybunał Roty Rzymskiej, Rzym, 2011-2012, kurs doształcający.
- 5.2.4. Kurs specjalizacyjny w zakresie jurysprudencji, Papieski Uniwersytet Gregoriański, Rzym, 2012-2013, kurs doształcający.
- 5.2.5. Szkolenie „Odpowiedź Kościoła na kryzys wykorzystania seksualnego małoletnich w aspektach: teologiczno-historycznym, psychologicznym i prawnym”, Centrum Ochrony Dziecka, 18 października 2016 r.
- 5.2.6. Szkolenie „Procedury kanoniczne w przypadkach wykorzystania seksualnego małoletnich: dochodzenie wstępne, kanoniczny proces karny lub administracyjny oraz inne sposoby i środki stosowane w tych przypadkach”, Centrum Ochrony Dziecka, 27-28 stycznia 2017 r.
- 5.2.7. „Warsztatowa sesja szkoleniowa”, Centrum Ochrony Dziecka, 19-20 marca 2018 r.
- 5.2.8. Kurs doształcający „*Delicta riservata*, aktualne kwestie i przyszłe perspektywy” na Papieskim Uniwersytecie Urbaniana, Rzym, 13-14 marca 2023 r.

5.3. Działalność dydaktyczna i konferencyjna

- 5.3.1. Wykład *Media w duszpasterstwie*, Uniwersytet Adama Mickiewicza, 16 godz., semestr I, rok akademicki 2022/2023.

- 5.3.2. Wykład „Problematyka współdziałania między Państwem i Kościołem w zakresie prawa procesowego w świetle art. 1 i 5 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską”, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim im. Jana Pawła II w Lublinie, 8 godzin wykładów *on-line* dla studentów III i IV roku kierunku prawa kanonicznego, I semestr roku akademickiego 2023/2024.
- 5.3.3. Wykład „The issue of cooperation between the state and the Church in the field of procedural law in the light of articles 1 and 5 of the Concordat between the Holy See and the Republic of Poland, Wydział Prawa Trnawskiego Uniwersytetu w Trnawie, 8 godzin wykładów *on-line*, I semestr roku akademickiego 2023/2024.
- 5.3.4. Sympozjum *Przełożony - podwładny. Odpowiedzialność prawna w Kościele*, organizator: Wydział Prawa Kanonicznego UPJPII w Krakowie, referat: *Hierarchiczna zależność a bezprawne działanie przełożonego. „Sygnalista” w Kościele*, Kraków, 18 listopada 2021 r.
- 5.3.5. Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Stat crux dum volvitur orbis - prawo kanoniczne a świat współczesny*, organizator: Koło Naukowe Prawa Kanonicznego TBSP UJ w Krakowie, 27-28.09. 2022, (hybrydowo), referat online: *Ewolucja norm prawa kanonicznego w odpowiedzi na przestępstwa wykorzystania seksualnego małoletnich przez niektórych duchownych*.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę.

6.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Od ośmiu lat systematycznie podejmuję działalność dydaktyczną na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, które jest moim miejscem zatrudnienia. Szczegółowy harmonogram podejmowanych w latach akademickich 2016/2017 do 2023/2024, wykładów i ćwiczeń w ramach studiów

stacjonarnych, studiów niestacjonarnych, studiów podyplomowych oraz kursów dokształcających, został zamieszczony w załączniku nr 4 *Wykaz osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny*. Osiągnięcia dydaktyczne były oceniane zawsze pozytywnie, a także wyróżniająco, w czasie okresowej oceny pracowniczej. Ponadto podejmowałem okazjonalne zajęcia na wskazanych w poprzednim punkcie uczelniach w formie stacjonarnej oraz z wykorzystaniem narzędzi do nauczania zdalnego. W działalność dydaktyczną wpisuje się również prowadzenie kursów i szkoleń dla podmiotów kościelnych, wskazanych również w załączniku nr 4.

Warto wspomnieć, że w dniu 18 sierpnia 2022 roku, Minister Edukacji i Nauki, przyznał mi „Medal Komisji Edukacji Narodowej” za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania.

6.1. Osiągnięcia organizacyjne

Wśród ważniejszych osiągnięć organizacyjnych należy wymienić pełnienie urzędów i funkcji kierowniczych, zarówno na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, jak i na jego Wydziale Prawa Kanonicznego. Do ważniejszych należą: Senator Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (2020-2024 i 2024-2028); Rzecznik dyscyplinarny dla studentów UKSW (2016-2020); Prodziekan Wydziału Prawa Kanonicznego ds. kształcenia i studenckich UKSW (2020-2024 i 2024-2028). Wicedyrektor Instytutu Prawa Kanonicznego (2018-2020 i 2024-2028). Ponadto należałem i należę do kilku komisji wydziałowych (ds. planu, badań naukowych, rekrutacyjnej) i przewodniczę Wydziałowej Komisji Dydaktycznej.

W roku 2018 byłem członkiem komitetu naukowego II Ogólnopolskiego Konkursu Prawa Kanonicznego dla uczniów szkół ponadpodstawowych, a w roku 2023 byłem odpowiedzialny za organizację Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Odpowiedzialność karna za przestępstwa związane z sakramentem pokuty*, organizowanej na WPK UKSW w Warszawie.

Pełnię urząd Sędziego w Sądzie Metropolitalnym Warszawskim. Należę również do zespołów eksperckich: *Komisji prawnej Konsulty Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich w Polsce* oraz zespołu ds. procedur prawnych w Kurii Metropolitalnej Warszawsko-Praskiej.

Jestem również członkiem dwóch stowarzyszeń naukowych: międzynarodowego *Consociatio Internationalis Studio Iuris Canonici Promovendo* oraz krajowego Stowarzyszenia Kanonistów Polskich.

W działalność organizacyjną wpisuje się ponadto pełnienie funkcji sekretarza redakcji w Półroczniku Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW „Ius Matrimoniale.

W grudniu 2022 roku otrzymałem Nagrodę Rektora Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego za szczególne osiągnięcia w działalności organizacyjnej w 2022 roku.

6.2. Osiągnięcia popularyzujące naukę

Do głównych osiągnięć popularyzujących naukę, szczegółowo wymienionych w „Wykazie osiągnięć naukowych” zaliczyć można: cykl filmów „Prawo kanoniczne w pigułce” (28 odcinków), zamieszczonych w serwisie internetowym „YouTube”, w latach 2022-2023; przeprowadzenie otwartego szkolenia „Proces o stwierdzenie nieważności małżeństwa – czym jest i jak przebiega?”, w czasie Tygodnia Jakości Kształcenia UKSW w dniu 27 października 2022 roku. Udzielenie wywiadu prasowego „Co wolno proboszczowi”, (Tygdonik „Idziemy” 25 (2023); przeprowadzenie wykład *on-line* dla Fundacji „Pro Polonia”: „Małżeństwa mieszane w Kościele rzymskokatolickim” (13 lipca 2023), Udział w podkaście „Proces cywilny i kościelny”, opublikowanego w: „Seria podcastów Odbudujmy DOM – rozmowy o zdrowym duszpasterstwie” (21.05.2024); wywiad „Czym jest rekurs i kto może go złożyć?”, udzielony serwisowi analityczny portalu stacja7.pl, „Catolico”.

(podpis wnioskodawcy)